

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. Motus diuisio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

& actionis, & aliorum modorum distinctionem bene admittit, sed consequentiam hic male detulit.

An autem motus distinguatur à generatione, dixi Sectione præcedenti, distingui realiter, quia motus in vnione formæ cum subiecto consistit formaliter, non autem in causalitate materiali: quod exemplo materiæ primæ ostendi, quæ formaliter mutatur per animam rationalem, etiam si eam non causet præcisè, quia eam recipit, quod præstat per vnionem formaliter.

SECTIO III.

Motus diuisio.

DIVIDITVR in *successiuum* & *instantaneum*, quos oportet breuiter explicare. *Instantaneus* est, qui est totus simul, vt hominis generatio: neque enim primò generatur vna pars hominis, deinde alia, sed simul introducitur anima in totam materiam tunc dispositam. Idem est in generatione aliorum animalium, in productione lucis, quæ tota & in instanti producitur in aëre. Hic motus vulgariter non appellatur *motus*, sed *mutatio*. *Motus successiuus* est, quando per partes successiuè acquiritur forma, vt quando successiuè ignis calefacit lignum, vel quando successiuè animal acquirit plures vocationes: quare motus successiuus componitur ex pluribus motibus instantaneis; ideoque hi motus non differunt inter se, nisi secundum maius & minus, sicut punctum materiæ differt à pluribus punctis.

Dices: Gradus intensiōis differunt specie inter se, primus à secundo, &c. ergo etiam motus successiuus terminatus ad omnes illos gradus differet specie à motu instantaneo terminato præcisè ad vnum gradum. Respondeo Primò, fortè falsum esse Antecedens, de quo in libris de Generatione. Secundo, etiam in ipsis motibus instantaneis reperiri eam differentiam, quia motus instantaneus terminatus ad primum gradum, differet specie à motu instantaneo terminato ad quartum, si gradus inter se differunt. Item motus successiuus terminatus ad octo gradus caloris, etiam differet à successiuo terminato ad octo frigiditatis. Igitur absolute respondeo, eam differentiam esse accidentalem in ratione motus, sicut in Logica diximus differentiam in homine & equo in ratione speciei, esse differentiam accidentalem Logicè.

Rogabis, vtrum motus successiuus possit fieri in instanti. Respondeo, in quantum successiuus, non potest, quia successio debet esse in pluribus instantibus; ille verò motus, qui de facto est successiuus, potuit esse instantaneus; vt si octo gradus caloris, qui de facto in octo instantibus v.g. successiuè producti sunt in vnico instanti, simul producerentur, quod fieri potest saltem de potentia absoluta. Vtrum autem motus localis possit fieri in instanti, infra dicemus.

Rogabis deinde, ad quos terminos dentur motus successiuus & instantanei. Motus successiuus potest dari ad omnia accidentia capacia intensiōis vel extensiōis, quæ possunt successu temporis intendi & augeri: quare calor, frigus, gratia, &c. quia possunt successiuè intendi, sunt ter-

mini motus successiuus. Item & lux, quatenus ad maiorem approximationem luminosi successiuè factam, potest intendi successiuè, & etiam extendi, in noua parte subiecti. Præterea ad quantitatem potest dari motus successiuus, quatenus potest corpus v.g. per vnionem sui cum aliis partibus corporis, fieri maius quantitatiuè. Et hinc infero, non solum dari motum ad tria Prædicamenta, scilicet ad *Quantitatem*, *Qualitatem* & *Vbi*, sed etiam ad *Durationem*, quæ continuè mutatur. Deinde etiam potest dari ad *Situm*, imò & ad *Substantiam*: quia sicut vna quantitas extensiuè augetur per aliam partem quantitatis, ita etiam vna materia & forma ignis extensiuè augetur per vnionem sui cum alia parte materiæ & formæ ignis; & quantum ad hoc, excogitari nequit differentia inter motum quantitatis, & motum substantiæ constantis partibus integranibus. eodem enim modo quo quantitas augetur, etiam augetur forma substantialis materialis, & materia in quâ est ea quantitas. Motus instantaneus datur ad eas res quæ in instanti producuntur, & non successiuè: vel quia non habent partes, vt anima rationalis, Angelus, intellectus, voluntas, &c. vel quia, etiam si habeant partes, omnes simul producuntur, vt in generatione animantium, etiam materialium, in instanti producitur & vnitur tota forma cum materiâ dispositâ.

SECTIO IV.

De Motuum contrarietate, vbi etiam de Quiete.

OMNIS motuum contrarietas oritur à contrarietate terminorum: vnde calefactio & frigefactio opponuntur, saltem in gradibus intensi, quia calor & frigus in illis opponuntur. Item motus sursum & deorsum, motus ad amorem & motus ad odium, &c.

Potest esse in præsentī difficultas, vtrum per se, vel per accidens, possit simul res aliqua duobus motibus contrariis moueri. Ratio dubitandi est, quia cum quis portatur in nauī, vel in curru vehitur, potest se mouere versus Occidentem, cum tamen à nauī vel à curru moueatur versus Orientem. Deinde, anima rationalis, quæ tota est in manu & tota in pede, potest in manu moueri sursum, in pede deorsum; ergo possunt simul dari motus contrarij in eodem subiecto.

Vt ab hoc vltimo incipiamus, respondeo, animam rationalem esse capacem simul duorum locorum non discontinuatorum, seu quod idem est, duorum locorum partialium: vnde, etsi moueatur in manu sursum, & in pede deorsum, non ideo habet duos motus contrarios, quia illi motus possunt conuenire animæ simul, ideoque non sunt contrarij. Ad illud de homine qui fertur in nauī vel curru respondeo, eum tantum moueri vnico motu. Pro quo distinguendum est: nam si ille homo velocius moueatur in nauī vel curru versus Occidentem, quàm nauis versus Orientem, tunc præcisè mouebitur versus Occidentem, sed non tantum, quantum si nauis quiesceret, quia per motum contrarium nauis magnâ ex parte retardatur. Si verò nauis velocius moueatur versus Orientem, tunc præcisè ille homo versus Orientem mouebitur, sed non tantum quantum, si ipse